

Валентина Балаж

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ЕВФЕМІЗМИ У БЛОГОСФЕРІ: ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

Явище евфемізації є помітним у контексті сучасних мовних тенденцій, адже сьогодні дедалі виразнішим стає потяг до використання вторинних найменувань, що зокрема демонструє аналіз дискурсу блогів. Детальний розгляд дописів публічних особистостей соціальної мережі «Фейсбук» за останній рік продемонстрував, що евфемізми, які використовують автори, по-перше, стосуються різних тематичних сфер, а, по-друге, вони виконують різні функції у межах фрагментів дискурсу.

Ключові слова: *евфемізм, блогосфера, структурно-семантична характеристика, способи творення евфемізмів, функційні особливості.*

The phenomenon of euphemism is perceptible in the context of modern language trends as today the tendency to use secondary names is becoming more and more noticeable, which in particular demonstrates the analysis of blog discourse. A detailed review of the posts of public figures on the social network "Facebook" over the past year has shown that the euphemisms used by the authors, firstly, relate to different thematic areas, and secondly, perform different functions within fragments of discourse.

Keywords: *euphemism, blogosphere, structural and semantic characteristics, methods of forming euphemisms, functional features.*

Аналіз дописів соціальної мережі «Фейсбук» дає змогу виокремити різні лексико-семантичні групи, в межах яких помічаємо варіативні способи творення та функції, що важливо проаналізувати. По-перше, варто сказати, що евфемістичні

найменування часто стосуються теми смерті.

«...від ускладнень після коронавірусу відійшла у засвіти...» [7, 25 березня, 2021 року].

У цьому фрагменті дискурсу бачимо використання фразеологічної сполуки *відійти у засвіти* замість нейтральної лексеми *померти*. Зауважимо, що фразеологізація як спосіб творення евфемістичних найменувань є продуктивним. Евфемізм виконує превентивну функцію, адже використання евфемізму у цьому випадку пов'язане з бажанням уникнути первинно табуйованого поняття (прямої номінації смерті) [3, с. 30].

Ще однією лексико-семантичною групою є лексеми або вирази, що вживаються замість прямих номінацій війни.

«*А от на масштабну ескалацію він піти може...*» [8, 13 березня 2021 року].

Цей приклад демонструє використання іншомовного запозичення *ескалація* на позначення нарощення інтенсивності воєнних дій. Вважаємо, що функцією евфемізму у цьому випадку є вуалювання дійсності, адже запозичення не викликає достатньої кількості негативних асоціацій порівняно з питомими лексемами.

У дискурсі українських блогів часто зустрічаємо вторинні найменування, які використовують з метою уникнення прямої номінації Росії.

«...не проголосував за санкції проти агресора...» [10, 3 лютого 2021 року].

Бачимо, що автор вживає лексему *агресор* на позначення держави. Способом творення евфемізму є семантичний процес — генералізація. Окрім того, що найменування виконує вуалітивну функцію, яка загалом властива всім без винятку евфемізмам [1, с. 8], тут також помічаємо супровідну функцію — оцінки. Варто сказати, що обрана лексема відображає суб'єктивно-авторське ставлення до Росії. Також фрагмент містить імпліковану інформацію, яку читач декодує через фонові знання та асоціації, які пов'язують евфемізм і назву країни.

Наступною лексико-семантичною групою є номінації, що стосуються віку, наприклад:

«...у Міжнародний день людей похилого віку...» [5, 1 жовтня 2020 року]

Цей приклад демонструє використання перифрастичного словосполучення *люди похилого віку* замість нейтральної лексики *старий*. Вважаємо, що евфемізм виконує кооперативну функцію, яка відображає бажання уникнути будь-якого виду дискримінації [1, с. 8]. Варто зауважити, що така комунікативна мета відповідає постулатам прагматичного принципу ввічливості, адже мовленнєві дії адресанта спрямовані на досягнення успішного комунікативного акту [4, с. 132].

Також помічаємо евфемізми, що є вторинними найменуваннями хвороб або людських вад.

«Саме такі *«діти сонця»*, повністю позбавлені будь-якої злості...» [6, 21 березня 2021 року].

У цьому фрагменті автор вживає евфемістичне словосполучення *діти сонця*, способом творення якого є метафоризація, на позначення генетичної патології — *синдрому Дауна*. Варто сказати, що евфемізм виконує кооперативну функцію, адже автор має на меті досягти мовленнєвого співробітництва (не образивши читачів).

Ще однією тематичною групою є вторинні номінації, що вказують конкретних особистостей, наприклад:

«*CtrlC+CtrlV очолив міністерство освіти!*» [9, 25 червня 2020 року].

Автор вживає відому комбінацію клавіш, яку використовують для копіювання-вставлення тексту. За допомогою концептуальної метафори він вказує на те, що С. Шкарлет, про якого йдеться у дописі, був помічений на плагіаті. Евфемізм виконує функцію вуалювання та жартівливо-іронічну функцію.

Також окрему лексико-семантичну групу становлять найменування, що позначають соціально-економічні реалії, наприклад:

«*Безвідповідальні призначення міністрів, що захищають схеми...*» [9, 28 травня 2020 року].

У цьому прикладі автор вживає лексему *схеми* на позначення корупційних, протизаконних дій у власних інтересах. Варто сказати, що підбір евфемізму формально суперечить максимі способу принципу кооперації, адже адресант використовує лексему загальної семантики, а це сприяє неоднозначності у цьому

висловлюванні [2, с. 223].

Можна зробити висновок, що у межах обраного дискурсу евфемізми стосуються різних тематичних сфер: смерть, війна, людські вади, соціально-економічні реалії, особистості, вік. Способом творення вторинних найменувань є: вживання іншомовних лексем, генералізація, метафоризація тощо. Провідною функцією є вуалітивна, проте помічаємо випадки, коли евфемізми можуть виконувати й інші, наприклад, кооперативну, превентивну тощо.

Список використаних джерел

1. Великорода В. Б. Семантичні та функціонально-прагматичні характеристики евфемізмів в англійській мові : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2008. 19 с.
2. Грайс Г. П. Логика и речевое общение. *Новое в зарубежной лингвистике*. Москва : Прогресс, 1985. Вып. 16. С. 217 – 238.
3. Грогодза І. Ю. Функції евфемізмів у сучасному політичному дискурсі (на прикладі політичних промов Барака Обами). *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. Філологічні науки. 2013. № 14 (3). С. 27 – 33.
4. Leech G. N. *Principles of Pragmatics*. London: Longman, 1983. 257p.

Джерела ілюстративного матеріалу

5. Ляшко О. : Facebook. URL: <https://www.facebook.com/O.Liashko> (дата звернення: 23.05.2021).
6. Скічко О. : Facebook. URL: <https://www.facebook.com/AleksandrSkichko> (дата звернення: 21.05.2021).
7. Fedyna S. : Facebook. URL: <https://www.facebook.com/sofiya.fedyna> (дата звернення: 20.05.2021).
8. Klimkin P. : Facebook. URL: <https://www.facebook.com/pavloklimkin.ua/> (дата звернення: 24.05.2021).

9. Logvynenko B. : Facebook. URL: <https://www.facebook.com/logvynenko>
(дата звернення: 23.05.2021).
10. Omelyan V. : Facebook. URL:
<https://www.facebook.com/volodymyr.omelyan> (дата звернення: 22.05.2021).

Ольга Коваль

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ТЕМАТИЧНІ ГРУПИ ТА СИМВОЛІКА ЗАГАДОК В АНГЛІЙСЬКІЙ, ПОЛЬСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

У розвідці йдеться про особливості загадок в англійській, польській та українській мовах та їх зіставлення. Об'єктом дослідження слугували саме загадки. Предметом дослідження є зіставлення певних загадок у різних мовах, так як вони є важливим надбанням у культурі кожного народу.

Ключові слова: *загадка, зіставлення, голка, нитка, предмет побуту, порівняння, метафора.*

The investigation was based on English, Polish and Ukrainian riddles. The object of this research are riddles. The subject of this investigation are comparison of some riddles in different languages, because riddles are important property of each nation.

Key words: *riddles, comparison, needle, thread, household item, metaphor.*

Загадки специфічним чином описують світ за допомогою асоціативних паралелей, трансформуючи дійсність із площини «реального» у «видумане», відтворюючи один образ через інший на основі подібних ознак і функцій.

Загадка – своєрідний і дуже давній вид народної творчості. В давнину